

розвитку і самореалізації. Ці чинники є основою міжкультурних комунікацій в умовах цифровізації та медіатизації.

Список використаних джерел

1. Крапівіна Г.О. Міжкультурні комунікації в туризмі. Маріуполь. ПДТУ. 2019. 198 с.
2. Бердяев Н. Человек и машина // Проблема социологии и метафизики техники. <https://studfiles.net/preview/349600>
3. Бехтерева Н. Магия мозга и лабиринты жизни. <https://www.litmir.Me>
4. Strazdas R., Černevičiūtė J., Jančoras Ž., Kregždaitė R., Morkevičius V. Macro, meso and micro factors for creative industry development: continuous improvements and system innovations. Vilnius, 2015.

УДК 140.8:1(091)

КОСМОЛОГІЯ СИНТО І ЕКОЛОГІЧНА ПАРАДИГМА ЯПОНІЇ У XX–XXI ст.

Р.В. Множинська, кандидат філософських наук, доцент
Київський національний університет технологій та дизайну

Ключові слова: синто, космологія, екологічна парадигма, навколишнє середовище, культурний спадок

Для західного дослідника японська культура презентує екзотичність і загадковість Далекого Сходу. Подив викликає здатність адаптувати різноманітні культурні впливи, вилучати корисне і гармонійно вплітати у власний світогляд. Ще однією фундаментальною рисою японської культури, яка звертає на себе увагу, є її «декоративність», зосередженість на чистоті, досконалості відображення прекрасного в усіх сферах діяльності людини. [5]

Водночас японська культура демонструє особливе поєднання традиційного та інноваційного, органічно поєднуючи, з одного боку, елементи стародавні, з іншого – високотехнологічні досягнення і один із найвищих рівнів розвитку науки, парадоксальним чином і досі незбагненим для дослідників цієї культури, трансформуючи новітнє без шкоди культурному спадку попередніх поколінь. Японія демонструє автентичну зосередженість на екологічному світосприйнятті, яка виростає із довготривалої традиції синто (або синтоїзму) та культурної специфіки. [3].

Історія формування раннього синто (прибл. до VII ст. н. е.) сягає періоду поширення першопоселень на території японського архіпелагу і до утворення першої централізованої держави, якою керувала династія Ямато (імператорська лінія ведеться саме від пращурів цієї лінії). До цього не існувало спільного комплексу уявлень. Конкретної особи-засновника у синто не існує: кожен клан з часів заселення архіпелагу мав своїх родових камі (яп.) або удзігамі (яп.) – духів-прабатьків, які виконували роль захисників і в стосунку до них здійснювалася культова практика. У процесі розвитку міфологічних уявлень давніх японців відбулася зміна у розумінні видів камі. Важливою рисою терміна

камі є його полізначність: це і сили природи, життєва енергія всесвіту, зооморфні та антропоморфні божества. Присутність великої кількості божественних сил зумовила політеїстичний характер релігії, без конкретної ієрархії, а також без чіткої картини творення всесвіту і його мети. Цікаво, що історія синто дуже тісно переплітається із процесом становлення японської державності та відображається в божественній постаті імператора. [1]

Коли у VII ст. створюється перша японська держава, на чолі із кланом Ямато, виникає потреба, по-перше, в об'єднанні родово-племінних культів в одну систему вірувань, по-друге, створенні ієрархії камі, яка надасть «сакрального» статусу божеству-засновнику династії. Постать імператора набуває сакрального значення і виступає символом божественності усіх японців у їхньому розумінні. Зміни у сприйнятті постаті імператора після Другої світової війни (йдеться про його відмову від фактичного правління і власної божественності), однак, стимулювали розвиток локальних екологічних стратегій. Люди формували окремі «літургійні громади», в яких поклонялися своєму «власному» камі, і в основному громадська та територіальна приналежність тісно перепліталася. Місцеве населення сприймало власну територію і клан як продовження сакрального світу, а тому плекалося шанобливе ставлення як до людей, так і до тварин та природи загалом. [2]

Якщо в синто самотність особи не має жодного значення і весь модус поведінки носить колективний характер, то після появи буддизму із його підкреслюванням скінченності усіх явищ було створено передумови для наголошування на індивіді, оскільки лише скінченні явища можуть претендувати на унікальність». [3]

Глобалізаційні процеси спричинили внутрішні проблеми для японської культури, економіки, екології. Вже у 60-х роках з'являються перші рухи екоспрямування, які були відповіддю на промислове забруднення і його негативний вплив на організм людини. Наприклад, промислове отруєння ртуттю призвело до спалаху хвороби «мінамата», яка забрала життя багатьох японців. Цей та інші випадки викликало обурення в суспільстві загалом і в локальних середовищах зокрема. [5].

Позитивну роль у формуванні нової екологічної парадигми відіграла інформованість японців щодо дійсних проблем і формування мережі неурядових організацій, метою діяльності яких була боротьба за права людей та усіх інших форм життя.

Список використаних джерел

1. Жага кохання. Антологія японської жіночої поезії (IV-XX ст.). Передмова, переклад з японської та коментарі Івана Бондаренка. – К. : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2016. – 512 с. (40 ілюстрацій).
2. І. Бондаренко. Японська література в Україні: Минуле і сьогодення // Мовні і концептуальні картини світу. Випуск 27.
3. Кенко-хоші. Нотатки знічев'я: [зб. есеїв, новел, оповідань та легенд] / Кенко-хоші; з давньоаяп. пер. Н. Баликова. – К.: Либідь, 2017. – 392 с.
4. Рубель В. А. Японська цивілізація: традиційне суспільство і державність. К.: «Аквілон-Прес», 1997.— 256 с.
5. Рубель В. А. Історія середньовічного Сходу: Курс лекцій: Навч. посібник. К. Либідь, 1997. — 462 с.

6. Японська література : хрестоматія. Т. 2. XIV - XIX ст. / [упоряд. І.П. Бондаренко]. – К. : Вид. дім Д. Бураго, 2011. – 696 с. – Японська література : хрестоматія. Т. 3. XIX – XX ст.

УДК 37.013.77:316.77:1

НАЦІОНАЛЬНО-ЕТНІЧНИЙ ФАКТОР В КУЛЬТУРІ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

А.А. Ільїна, доктор філософських наук, доцент
О.С. Гарасименко, студентка
Київський національний університет технологій та дизайну

Ключові слова: культура, етнічна культура, традиція, інформаційне середовище, держава.

Одним з парадоксів розвитку інформаційного суспільства — такого, яким його описували теоретики інформаційного суспільства, і такого, яким воно проступає в реаліях сьогодення, є активізація культури загалом та етнічних культур і етнічної самосвідомості зокрема. Цей парадокс поки що не знайшов належного теоретичного осмислення. Більш того, у роботах теоретиків інформаційного суспільства містяться, на перший погляд, взаємовиключні судження, з одного боку, щодо подолання традиціоналізму, а з іншого, — прагнення до «самобутності опору», що включає як важливий компонент етнічний фактор [1, 298-301]. Сьогодні, у перші десятиліття ХХІ ст., можна з упевненістю констатувати стійкість тенденцій відродження національно-етнічних основ культури. Про реактивацію етнічного потенціалу культури свідчить переосмислення змісту суспільного розвитку. У ньому однаковою вагомістю починає володіти як модернізація і прагнення до організації тих структур, які властиві інформаційному суспільству, так і звертання до власних культурних і національно-етнічних джерел.

Посилення уваги до власних традицій добре видно на прикладі цілком інформаційної Японії з її ідеєю «повернення в Азію», Китаю, що входить в інформаційний простір з його ідеєю актуалізації конфуціанства, Індії — з її ідеєю «індуїзації». Не минули ці процеси і України, особливо в перше десятиліття проголошення незалежності. В цей період відбувся своєрідний культурно-національний, етнічний «бум», який охопив всі аспекти життя молоді держави. Цей процес відбувався під назвою «українського Відродження», яке створило ґрунт для перегляду не лише усталеної історії української нації і походження українського етносу, але й стало основою створення нової концепції освіти, науки, політики, процесу державотворення. Про посилення значимості етнічного фактора свідчить також те, що він стає основою самоідентифікації.

Однак постає питання про те, наскільки пов'язана етнізація культури з розвитком інформаційного середовища. Чи можна розглядати процеси інформатизації і процеси, пов'язані активізацією етнічного фактора, як взаємозалежні, чи ж вони обумовлені різними причинами і відбивають різні тенденції суспільного і культурного розвитку?